

## VII. FOLCLOR

### TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE ÎN BASMUL CONTEMPORAN (Destinele formulelor tradiționale)

NICOLAE ROȘIANU

În acest articol ne vom ocupa de basmele românești înregistrate de la povestitorii contemporani, încercînd să urmărim rolul tradiției și al inovației în folosirea formulelor tradiționale. Cercetarea acestui aspect ridică o serie de probleme care trebuie menționate încă de la început.

Prima problemă se referă la natura materialului pe care îl avem la dispoziție. Basmele „contemporane” sînt înregistrate pe bandă de magnetofon, prin urmare, avem de-a face cu un fenomen folcloric prezentat sub forma lui cea mai autentică posibilă, spre deosebire de colecțiile clasice de basme, unde putem cunoaște numai textul basmelor, în care culegătorii, de cele mai multe ori, au intervenit, forma de manifestare orală, autentică rămînîndu-ne necunoscută. Așadar, de la bun început, se pare că încercăm să comparăm două fenomene al căror grad de autenticitate este diferit, basmele povestitorilor contemporani fiind, din acest punct de vedere, avantajate.

În al doilea rînd, o dată cu fixarea lor în colecții, basmele au început să circule sub forma lor scrisă, menținerea tradiției prin transmitere orală căpătînd astfel un ajutor substanțial.

În sfîrșit, în al treilea rînd, cercetarea noastră, din motive lesne de înțeles, nu a putut cuprinde toate basmele înregistrate de la povestitorii contemporani și aflate în arhive.

Pornindu-se de la aceste considerente, ni s-ar putea obiecta că încercăm să urmărim destinele unui fenomen folcloric pe baza unui material care nu ne oferă această posibilitate. Socotim însă că dificultățile amintite privesc studierea formei basmului în general și mai puțin cercetarea formulelor.

Am precizat faptul că noi am pornit de la considerentul că formulele basmului românesc sînt autentice<sup>1</sup>. Lipsa mijloacelor de înregistrat și necunoașterea stenografiei duceau în mod inevitabil la unele „intervenții” din partea culegătorilor; aceste „intervenții” însă au afectat, după părerea noastră, într-o măsură foarte mică formulele, care, datorită repetării lor, datorită stereotipiei, se rețineau ușor, putînd fi notate fără prea mari dificultăți. În momentul primelor înregistrări, aceste formule constituiau deja un fenomen

<sup>1</sup> Vezi N. Roșianu, *Formule tradiționale în basm (formule inițiale)*, „Romanoslavica”, XVII, 1969, p. 461—484.